

Učenje in poučevanje z umetniško izkušnjo

Vesna Geršak, Helena Korošec

Učenje z umetniško izkušnjo se v sodobni pedagogiki uveljavlja kot učinkovit in celosten pristop, ki presega meje tradicionalnega poučevanja. Temelji na prepričanju, da umetnost ni le estetska izkušnja, temveč tudi pristop za razvijanje kognitivnih, socialnih, čustvenih in komunikacijskih kompetenc. Ko se umetnost poveže z učenjem, se odpirajo prostori za avtentične, čutne in reflektirane učne izkušnje (Kroflič, 2022a; Kroflič, 2022b; Smrtnik Vitulić idr., 2022).

Po UNESCO-vem dokumentu *Road Map for Arts Education* (2006) in UNESCO-vem Okvirju za kulturno-umetnostno vzgojo (2024) ima vsakdo pravico do umetniškega izobraževanja kot sredstva za celovit osebni razvoj. Dokumenta ločujeta med učenjem v umetnosti (usvajanje umetniških znanj in veščin) ter učenjem skozi umetnost (uporaba umetnosti kot didaktičnega sredstva pri drugih predmetih). Slednje pomeni, da umetniški pristopi omogočajo poglobljeno razumevanje vsebin tudi na področjih, kot sta tehnika in naravoslovje. Tovrsten način učenja smo razvijali tudi v našem projektu, ko smo z ustvarjalnim gibom, plesom, gledališkimi pristopi in lutko usvajali kompleksne učne vsebine s področja kemije, elektrotehnike, pomorstva in prometa.

Učenje z umetniško izkušnjo je bolje raziskano na področju predšolske vzgoje, osnovnega in srednješolskega izobraževanja, na visokošolskem področju pa sta izvajanje in raziskovanje tovrstnega učenja manj zastopana. V praksi se je izkazalo, da vključevanje umetniških pristopov in umetnikov v različne učne situacije po vzgojno-izobraževalni vertikali (od vrtca do srednje šole) v učni proces prinaša sveže poglede, inovativnost in sposobnost vzpostavljanja učnega okolja, ki spodbuja ustvarjalnost in domišljijo otrok (Podobnik in Borota, 2022). Umetniki otrokom in mladim ponujajo izkušnjo stika z »živo umetnostjo«, ki spodbuja estetsko občutljivost in kritično razmišljanje (Kroflič, 2014). Povezovanje umetniške izkušnje z vzgojno-izobraževalnim procesom vpliva tudi na razvoj čustveno-socialnih kompetenc, samozavest in sproščenost. Raziskave kažejo, da učenci in dijaki pri tovrstnem delu pogosteje izražajo svoja stališča, pozorneje poslušajo druge in kažejo višjo stopnjo socialne vključenosti (Geršak idr., 2022). To je še posebej pomembno pri učencih, ki so sicer bolj zadržani ali imajo težave s klasičnimi oblikami izražanja.

Umetniška izkušnja torej pomembno prispeva k učenju, saj ne deluje zgolj na intelektualni ravni, temveč zajema celotno osebnost učenca. Poleg kognitivnih dosežkov krepi tudi čustvene kompetence, empatijo, zmožnost sodelovanja in spoštovanje raznolikosti. Tak način dela zahteva tesno sodelovanje med učitelji, umetniki in študenti ter omogoča razvoj kompleksnih, medpodročnih učnih okolij (UNESCO, 2024; Korošec in Geršak, 2023). To je bila tudi spodbuda, da smo pri opisanem projektu v visokošolsko okolje povabili umetnice z različnih umetniških področij.

Tako umetnost postane most med notranjim svetom študenta in zunanjo stvarnostjo, individualnim izražanjem in skupinsko dinamiko, refleksijo in delovanjem, kar pa je tudi temeljni cilj sodobnega izobraževanja – vzgojiti

razmišljujoče, ustvarjalne in empatične posameznike, ki so sposobni soustvarjati odprto in vključujočo družbo.

Ker smo želeli preveriti učinke tovrstnega učenja (ki je temeljilo na omenjenih izsledkih), so študentje tehniških fakultet po izvedbi posamezne učne ure odgovorili na vprašalnik o lastnem doživljanju učnih ur, izvedenih s pomočjo izbranih umetniških pristopov. Študentje so doživljanje učnih ur večinoma prepoznali kot pozitiven doprinos k razumevanju snovi, telesni aktivnosti in razmišljanju med učno uro. Prav tako so večinoma menili, da je bila snov zanimivo podana, učne ure pa so bile prijetne in so spodbujale ustvarjalnost. Udeleženi študentje so visoko ocenili tudi svoje sodelovanje (skupinsko delo, povezovanje s sošolci) med urami. Rezultati vprašalnika, povezanega z doživljanjem inovativnih učnih ur v študijskih letih 2023/2024 in 2024/2025, so razvidni iz spodnje tabele.

Doživljanje učne ure z umetniško izkušnjo

Sodelovanje s sošolci	4,43
Razumevanje snovi	4,23
Zanimivost podajanja	4,12
Domišljija med uro	4,03
Telesna aktivnost	4,00
Ustvarjalnost med uro	3,93
Razmišljanje med uro	3,82
Prijetnost ure	3,76
Bi priporočil učenje tehnike z umetnostjo?	3,56
Bi še imel tako poučevanje?	3,53
Je umetnost primerna?	3,40

1 – najbolj negativna ocena | 5 – najbolj pozitivna ocena

Vzorec = 190

Študentje so v vprašalniku odgovorili (izbirno) tudi na odprto vprašanje o doživljanju učne ure. Pri tem so kot pozitiven doprinos k predavanjem izpostavili telesno aktivnost, zanimivost podajanja snovi, sodelovanje s sošolci in druge posamezne vidike učne ure. Njihova mnenja so vidna v izboru dobresednih navedkov.

Všeč mi je, da smo malo fizično aktivni zgodaj zjutraj. Všeč mi je, da smo najprej poskušali sami ugotoviti stvari in je potem profesor razložil in usmeril naša mišljenja.

Vključevanje študentov, delo po skupinah.

Zelo mi je bilo všeč, ker te prisili da se bolj poglobljeno vključiš v učno uro.

S predstavo je bil dobro predstavljen cilj predavanja.

Pristop je primeren za občasno popestritev predavanj, ne bi pa deloval če bi uporabljali samo ta pristop.

Sve najboljše.

Pohvale profesorjem za njihov trud in organizacijo.

Vse je blo super.

Zelo zanimiv pristop, všeč mi je večja vključenost v proces.

Všeč mi je sodelovanje med fakultetami in nekoliko drugačen pristop pri poučevanju.

Pri tretji izvedbi z inovativnimi pristopi na FPP se je pojavilo tudi mnenje, da so bila predavanja »najbolj intuitivna do sedaj«, kar povezujemo z dejstvom, da smo si izvajalci med seboj poročali ter na podlagi lastnih ugotovitev in povratnih informacij študentov postopoma nadgradili učni pristop. Sklepamo lahko, da je poučevanje z umetniško izkušnjo najučinkoviteje, če ga v prakso vnašamo kot prilagodljiv učni pristop, ki ga je mogoče vedno nadgraditi in transformirati glede na aktualne dejavnike (študente, okolje, učne vsebine ipd.).

V nadaljevanju opredelimo učenje z ustvarjalnim gibom, plesom, gledališkimi pristopi in lutko, ki smo jih v sklopu učenja z umetniško izkušnjo vključevali v učne ure s študenti tehniških fakultet.

Viri in literatura

Geršak, V., Korošec, H., Podobnik, U., Prosen, S., Sicherl Kafol, B. in Smrtnik Vitulić, H. (2022). Pogled učiteljev na pomen integracije umetnosti na različnih področjih delovanja učencev in dijakov. *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela*, 53(1/2), 32–37. <https://doi.org/10.59132/viz/2022/1-2/32-37>

Korošec, H., & Geršak, V. (2023). Discovering the heritage and following sustainable goals with puppets and dance. V P. Esteireiro (ur.), *WSAE 2023: World Summit of Arts Education 2023: Heritage & sustainability: Sustaining islands of culture and arts education: Book of abstracts* (str. 75–76). Regional Secretariat for Education, Science and Technology – Conservatory, Professional School of the Arts of Madeira.

Kroflič, R. (2014). Vzgoja preko umetniške izkušnje. V T. Axman, K. Majerhold in Š. Axman (ur.), *Zbornik za spodbujanje demokratičnega emancipacijskega dialoga med ponudniki dobrin ter obiskovalci* (str. 184–199). Društvo ŠKUC, Galerija Škuc.

Kroflič, R. (2022a). Vzgoja z umetnostjo – žlahtna in pogosto spregledana povezava v pedagoškem delovanju. *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela*, 53(1/2), 6–7. https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/10/VIZ-St1-2_2022_NR.pdf

Kroflič, R. (2022b). Vzgoja z umetnostjo in prvoosebna umetniška izkušnja kot ključni sestavini sodobne vzgoje in izobraževanja. V R. Kroflič, S. Rutar in B. Borota (ur.), *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: Projekt SKUM* (str. 19–35). Založba Univerze na Primorskem. <https://doi.org/10.26493/978-961-293-172-8.19-35>

Podobnik, U. in Borota, B. (2022). Umetnik v pedagoškem procesu. V R. Kroflič, S. Rutar in B. Borota (ur.), *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: Projekt SKUM* (str. 119–144). Založba Univerze na Primorskem. <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-173-5/mobile/index.html#p=119>

Smrtnik Vitulić, H., Sicherl Kafol, B., Korošec, H., Podobnik, U. in Geršak, V. (2022). Pomen umetniških izkušenj v vzgojno-izobraževalnem procesu v vrtcu, osnovni in srednji šoli. V R. Kroflič, S. Rutar in B. Borota (ur.), *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: Projekt SKUM* (str. 57–75). Založba Univerze na Primorskem. <https://doi.org/10.26493/978-961-293-172-8.57-75>

UNESCO. (2006). *Road map for arts education – The World Conference on Arts Education: Building creative capacities for the 21st century*. <https://www.kultur-vermittlung.ch/zeit-fuer-vermittlung/download/materialpool/MFE060501.pdf>

UNESCO. (2024). *UNESCO okvir za kulturno-umetnostno vzgojo*. <https://kulturnibazar.si/wp-content/uploads/2024/07/UNESCO-okvir-za-kulturno-umetnostno-vzgojo-2024.pdf>